

بژوهشی در باره:

دنیای منطقه‌ها و سرزمین‌های آزاد

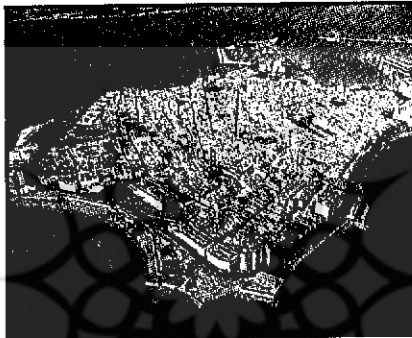
نگرشی بر سیر تحول مفهوم و ایجاد انواع منطقه‌های آزاد

منطقه‌ها و سرزمین‌های آزاد دارای مشخصاتی مشترک می‌باشند. این مشخصات عبارتند از شرایط گمرکی ویژه، پرداخت مالیات و عوارض کمتر، شرایط بهتر و مناسب‌تر کار و فعالیت و بالاخره قوانین و مقررات ساده، سرعت انجام امور مالی و اداری و از این نوع در مقایسه با وضعیت جاری، لذا هنگامی که یک‌بار شرایط مناسب اصلی و موردنظر برقرار و مهیا شد، حسب ضرورت شرایط مناسب و گوناگون دیگری هم ایجاد خواهد شد، زیرا باید توجه داشت، که ایجاد یک منطقه یا سرزمین آزاد براساس اندیشه‌ای ساده و مشخص آغاز می‌شود و به وقوع می‌پیوندد. به بیان دیگر وقتی در بخشی از خاک یک کشور، فعالیت‌های صنعتی و بازرگانی از شرایط گمرکی، مالیاتی و مقرراتی ویژه و مناسبی بهره‌مند می‌شوند - حتی اگر ظاهراً این فعالیت‌ها گوناگون و متفاوت از یکدیگر و بسیار زیاد باشد، با آنکه نمی‌توانیم به آسانی میان فروشگاههای آزاد بخش‌های مرزی، جزیره سنگاپور، بندر آزاد هامبورگ، مناطق تجارت خارجی - ایالات متحده آمریکا، منطقه آزاد صنایع صادراتی، ماسان (Massan) در کره جنوبی، انبارهای آزاد بندر مستقل استراسبورگ مقررات مشترکی بیابیم - یا اینحال همه‌ی اینها از جمله "منطقه‌های آزاد" محسوب می‌شوند و این به دلیل آنست که اصول و مبانی لازم برای ایجاد، در شکل‌های متفاوت اجراء می‌شوند، زیرا هرکدام از آنها به دلایل ویژه‌ای ایجاد شده و هدفهای مشخصی را دنبال می‌کنند.

بنابراین روشن است که پس از آن که به مفهوم اصلی و هدف از ایجاد یک منطقه آزاد پی بردیم، می‌توانیم به سادگی چگونگی شرایط ایجاد آن منطقه را با ویژگیها و اهداف موردنظر در هر جا مورد بررسی قرار دهیم. آنچه مسلم است ایجاد منطقه آزاد به‌طور کلی اصولی مستلزم چهار پیش شرط اساسی به شرح زیر است:

اول (لغو عوارض گمرکی) : نخستین و اساسی‌ترین پیش شرط ایجاد یک " منطقه آزاد" آنست که در مورد کالاهای وارد به منطقه هیچ‌گونه عوارض یا تعرفه‌ای اعمال نشود. به بیان دیگر منطقه آزاد از لحاظ گمرکی به مثابه سرزمینی بیگانه تلقی شود. با آنکه منطقه آزاد

در یک منطقه، تنها به این دلیل اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی آزاد اعلام می‌شود که اقتصاد آزاد بتواند در آن منطقه استقرار یابد و با ایجاد و برقراری شرایط مناسب و مطلوب، اقتصاد را با شتاب گسترش دهد.

منطقه‌ها و سرزمین‌های آزاد دارای مشخصاتی مشترک می‌باشند. این مشخصات عبارتند از شرایط گمرکی ویژه، پرداخت مالیات و عوارض کمتر، شرایط بهتر و مناسب‌تر کار و فعالیت و بالاخره قوانین و مقررات ساده، سرعت انجام امور مالی و اداری و از این نوع در مقایسه با وضعیت جاری.

مفهوم منطقه آزاد

"روژه برونه" Roger Brunet صاحب‌نظر نامی فرانسوی در باره منطقه‌ها و سرزمین‌های آزاد براین باور است که: "از دید برخی متخصصان، به‌ویژه اقتصاددانان، در یک منطقه، تنها به این دلیل اقتصاد و فعالیت‌های اقتصادی آزاد اعلام می‌شود که اقتصاد آزاد بتواند در آن منطقه استقرار یابد و با ایجاد و برقراری شرایط مناسب و مطلوب، اقتصاد را با شتاب گسترش دهد. منظور از شرایط مطلوب و مناسب که وی به آن اشاره می‌کند آنست که در منطقه موردنظر مالیات و عوارض دریافت نشود، قوانین و مقررات دست و پاگیر مالی و اداری وجود نداشته باشد و چنانچه موانعی فرارواه گسترش فعالیت‌های اقتصادی قرار داشته باشد از میان برداشته شود و راه برای فعالیت‌های اقتصادی براساس اقتصاد بازار گشوده شود.

به نظر برخی دیگر اقتصاددانان، منطقه آزاد در هریک از شکل‌های عمومی آن، بایستی با هزینه دولتی و به وسیله دولت، اعم از مرکزی یا محلی ایجاد شود و بخش‌های غیردولتی و بیش از همه خصوصی آن را به کارگیرند. نکته‌ای که ذکر آن در این جا ضرورت دارد این که به‌رحال

منطقه آزاد بازرگانی: این منطقه‌ها با هدف بازرگانی ایجاد می‌شوند و هدفشان کم یا بیش پذیرش کالاهای بین‌المللی و جهت دادن به جریان این کالاهاست.

منطقه پردازش صادرات: این منطقه‌ها با هدف جذب سرمایه‌های خارجی و پذیرش شرکتهای خارجی ایجاد می‌شوند لذا روشن است که با توجه به شرایط محلی، ایجاد کار و افزایش تولید به هدف توسعه صادرات مدنظر قرار خواهد داشت.

منطقه آزاد شرکتها: این منطقه‌ها در مقایسه با مناطق آزاد بازرگانی یا پردازش صادرات از این تفاوت برخوردارند که به‌منظور ایجاد اشتغال و جابجایی مشاغل از نقاط پیشرفته به منطقه عقب‌مانده طراحی می‌شوند.

سرزمینی خودی خودی است که به یک فرودگاه پاییک بندر متصل است، اما از نقطه نظر ورود و خروج کالا به منطقه و از منطقه، بسان سرزمینی خارجی تلقی می‌شود. چنانچه کالاهای وارد به منطقه، تبدیل شوند و مجدداً صادر شوند، هیچ‌گونه عوارضی بر آنها تعلق نخواهد گرفت، مگر آن که کالاهای وارد به منطقه آزاد وارد کشور میزبان شوند که در این صورت مشمول مقررات جاری کشور خواهند بود.

دوم (تخفیف مالیات): دومین پیش شرط برای ایجاد یک منطقه آزاد آنست که نرخ مالیات باید بی‌هیچ گفتگویی کمتر از نرخ مالیات در خارج از منطقه و به عبارت دیگر داخل کشور میزبان باشد. به طور مثال حداقل امتیاز آشکاری که مقررات جامعه مشترک اروپا در این مورد منظور داشته است، در پاره‌ای از موارد مالیات ارزش افزوده است. اما مناطق آزاد بلژیک و حتی در مقررات جاری جامعه مشترک اروپا که اکنون بیش از هفت نوع مالیات بر فعالیت‌های بازرگانی وجود دارد، از همه آنها صرف‌نظر شده است. بنابراین ملاحظه می‌شود که هنوز فضای زیادی برای بخشودگی مالیاتی مانع گسترش فعالیت‌های بازرگانی می‌باشند وجود دارد.

سوم (کاهش مقررات): سومین پیش شرط آنست که در داخل مناطق آزاد بایستی مقررات کمتری اعمال شود. مقرراتی که به طور عادی برای فعالیت‌های بازرگانی در یک منطقه لازم است، اعم از مجوزهای لازم برای برنامهریزی، تهیه طرح، از ساختمان و دفاتر کار گرفته تا تهیه پروانه و دیگر مجوزهای لازم.

چهارم (استقلال عمل): پیش شرط چهارم یا آخرین پیش شرط آنست که مناطق آزاد بایستی تحت کنترل و نظارت دولت باشند. آنها بایستی به‌طور مستقل اداره شوند. به عبارت دیگر آنکه سازمان منطقه بایستی توسط تجار و صاحبان صنایع مستقر در منطقه اداره و مورد نظارت باشد. بدیهی است نظارت عالی دولت دوردور می‌تواند متوجه فعالیت‌های منطقه باشد. در هر حال فعالیت‌های روزمره آنها بایستی توسط سازمان منطقه آزاد که به احتمال بسیار قوی از سوی مصرف‌کنندگان، نمایندگان تولیدکنندگان یا تجار و مردم تشکیل می‌شود، اداره شود. تصمیمات متخذه برای اداره منطقه‌ای آزاد باید در حد قابل ملاحظه خارج از دخالت‌های سیاسی باشد.

اهمیت این پیش شرط‌ها که از سوی موسسه تحقیقاتی "آدم اسمیت" در لندن منتشر شده در آنست که به‌عنوان مثال تحلیل آنها مارا به این نتیجه می‌رساند که بندر آزاد هامبورگ با برخورداری بودن از مقررات آزادتر، در مقایسه با کپنهاک و استکهلم به نتایج بهتری دست یافته است.

مناطق تجارت خارجی ایالات متحده که اکنون تعداد آنها به بیش از ۳۰۰ واحد رسیده تا سالهای پیش از دهه‌ی هشتاد چندان موفق نبودند، اما از سال ۱۹۸۰ به بعد که در حدود وظائف آنها تغییراتی بوجود آمد، رشد چشمگیری از خود نشان داده‌اند.

نگرشی بر انواع مناطق آزاد

بهر حال باید متوجه این واقعیت بود که با توجه به نقش اقتصادی منطقه‌های آزاد، و تغییر و تحولی که در این منطقه‌ها انجام پذیرفته این منطقه‌ها را می‌توان در سه‌گونه‌ی بزرگ یا گروه متفاوت دسته‌بندی کرد:

الف - منطقه آزاد بازرگانی: این منطقه‌ها با هدف بازرگانی ایجاد می‌شوند و هدفشان کم یا بیش پذیرش کالاهای بین‌المللی و جهت دادن به جریان این کالاهاست.

ب - منطقه پردازش صادرات: این منطقه‌ها با هدف جذب سرمایه‌های خارجی و پذیرش شرکت‌های خارجی ایجاد می‌شوند لذا روشن است که با توجه به شرایط محلی، ایجاد کار و افزایش تولید به هدف توسعه صادرات مدنظر قرار خواهد داشت.

پ - منطقه آزاد شرکت‌ها: این منطقه‌ها در مقایسه با مناطق آزاد بازرگانی یا پردازش صادرات از این تفاوت برخوردارند که به‌منظور ایجاد اشتغال و جابجایی مشاغل از نقاط پیشرفته به منطقه عقب مانده طراحی می‌شوند.

بنابراین، پایه و اساس این سه شکل منطقه‌های آزاد را که در واقع سه گروه اصلی می‌باشند مورد توجه قرار می‌دهیم. هر کدام از این سه نوع منطقه‌های آزاد با توجه به نقطه نظر کشور ایجاد کننده آنها ایجاد می‌شوند و ما می‌کوشیم با نشان دادن نمونه‌های دقیق، ویژگیها و برتری هر کدام را در حد امکان مورد بررسی قرار دهیم. اما نکته درخور اهمیت این که باید دانست، ایجاد یک منطقه آزاد علاوه بر آن که هزینه دارد نگاه مسائل و مشکلاتی هم ایجاد می‌کند که به آنها اشاره خواهیم کرد.

منطقه‌های آزاد بازرگانی

این گونه منطقه‌ها همان‌گونه که عنوان شد با هدف صرفاً بازرگانی ایجاد می‌شوند و هدفشان کم یا بیش پذیرش کالاهای بین‌المللی و جهت دادن به جریان این کالاهاست. در این گروه از منطقه‌های آزاد بنادر و جزایر و همچنین فروشگاه‌های آزاد قرار دارند. به طوری که در

بررسی تاریخچه ایجاد منطقه‌ها و سرزمین‌های آزاد ملاحظه خواهد شد، بندرها و جزیره‌های آزاد از قدیمی‌ترین انواع منطقه‌های آزاد بشمارند. نام این منطقه‌ها گویای محلی است بندری که از پرداخت حقوق گمرکی آزاد است. این بندرها معمولاً در محلی ایجاد می‌شوند که از نظر بازرگانی جهانی در یک نقطه استراتژیک قرار داشته باشند. امروزه تعداد بندرهای آزاد بازرگانی چندان زیاد نیست و بایستی آنها را از منطقه‌هایی از ناحیه‌ی بندری که انبارهای آزاد در آن وجود دارد جدا دانست. در واقع یک منطقه آزاد بازرگانی، به ویژه نوع بندری آن از نقطه نظر جغرافیایی در محل دورافتاده‌ای واقع است و با یک کمربند گمرکی از نواحی اطراف جدا می‌شود. لذا بدین‌گونه است که می‌تواند از نقطه نظر گمرکی از قوانین و مقرراتی غیر از قوانین جاری در کشور میزبان یعنی درون کشور برخوردار شود. در درون این دایره و کمربند است که کالاهای گوناگون دادوستد می‌شود. در اصل فعالیت بندرهای آزاد بازرگانی یا به‌طور کلی منطقه آزاد بازرگانی در نگاهداری کالاهای وارد به کشور از میادین متفاوت که برای صادرات در آنجا انبار شده خلاصه می‌شود. جالب‌ترین نمونه این‌گونه بندرهای آزاد یا منطقه‌های آزاد تجاری بندر هامبورگ است که حدود ۱۵ کیلومتر مربع مساحت دارد و اهمیت آن محدود به این نیست که یک منطقه آزاد تجاری می‌باشد، بلکه امروزه از این امتیاز برخوردار شده است که از ممنوعیت‌های قرارداد رم هم آزاد باشد، یعنی برخوردار بودن از مقررات اجتماعی ویژه و فقدان مقررات مالیاتی.

نوع دیگر منطقه‌های آزاد صرفاً بازرگانی، انبارهای آزاد و فروشگاه‌های آزاد می‌باشند. وجه تمایز انبارهای آزاد و فروشگاه‌های آزاد به عنوان ساده‌ترین انواع منطقه‌های آزاد، به‌وسیله یک کمربند گمرکی از یکدیگر جدا نمی‌شوند، در حالیکه در مورد بندرهای آزاد چنین نیست. در مورد انبارهای آزاد بازرگانی گاه چنین پیش می‌آید که کالاهای انبار شده بدون پرداخت حقوق گمرکی یا مالیات ارزش افزوده از این مناطق خارج می‌شوند و تا بازار فروش کالا در کشور مقصد حمل می‌شوند. در عین حال تفاوت دیگری هم بین این منطقه‌ها که منطقه انبارهای آزاد نام دارند و ما آنها را کوتاه‌تر "منطقه‌های آزاد" می‌نامیم با بنادر آزاد وجود دارد و این است که در "انبارهای آزاد" کالاهای رسیده می‌توانند مدت زیادی باقی بمانند (بین یک تا پنج سال).

امروزه در ایالات متحده آمریکا تعداد زیادی از این منطقه‌ها وجود دارد که در بندرها و فرودگاهها ایجاد

شده‌اند. یکی از عمده‌ترین و معروفترین آنها در دالاس ایجاد شده است که اصول معتبر بازرگانی را با برخورداری از آزادی گمرکی و معافیت مالیاتی به هم پیوند زده است.

در اروپا انبارهای آزاد شهرهای آنورس (Anvers) و رتردام (Rotterdam) از شهرت فراوان برخوردارند. انبارهای آنورس بزرگترین سکوها و امکانات جهانی را برای جابجائی و تغییر شکل کالا در اختیار دارند. در فرانسه چندین نوع انبار آزاد از حقوق گمرکی و مالیات وجود دارد که به انبارهای نگاهداری وارداتی و انبارهای نگاهداری صادراتی معروفند و با توجه به مقررات بخش دولتی یا خصوصی، کالا به مدت متفاوت در آنها نگاهداری می‌شود.

به عنوان مثال باید یادآور شد که امتیاز ایجاد انبارهای آزاد در فرانسه برای اولین بار در سال ۱۹۸۴ از سوی مدیریت بندرها، در بندر خودمختار استراسبورگ صادر شد. از آن به بعد ده انبار آزاد دیگر در شهرهای "مارسی" (Marseille)، "تولوز" (Toulouse)، "دانکرک" (Danquerke)، "سایپون" (Bayonne)، "سانت" (Nante)، "سنت لازار" (st. Lazaire)، "بور دو" (Bordeaux)، "روش پالسی" (La rochel- Pallice)، "گوادولوپ" (Cuadelope)، "ست" (Sete) ایجاد شده است.

روز ۱۰ سپتامبر ۱۹۸۶ آخرین روزیست که با امضای یک پیمان ملی این امتیاز داده شد و براساس آن و با توجه به جنبه‌های بین‌المللی مربوط، بندر خودمختار استراسبورگ ایجاد شد.

برای آگاهی بیشتر در باره بندر آزاد استراسبورگ، یادآوری این نکته خالی از فایده نیست که به طور کلی برای کسانی که بخواهند از بندر خود مختار استراسبورگ استفاده کنند تسهیلات مندرج در زیر وجود دارد.

- امکان نگاهداری و تغییر شکل کالا در دوره‌ای که از پنج سال تجاوز نکند ضمن برخورداری از معافیت گمرکی و مالیاتی.

- حذف سپرده مشخص (که در ابتدا برای ضمانت و پرداخت حقوق گمرکی و مالیات و در صورت ناپدید شدن کالا در نظر گرفته شده بود. در حال حاضر اطاق بازرگانی و مقامات بندری خود در برابر گمرک کار ضمانت پرداخت را به عهده دارند.

- ایجاد تسهیلات هرچه بیشتر در تشریفات ورود و خروج کالا با توجه به یک اظهارنامه ساده.

- محدود شدن دفاتر تمام بازرگانان به یک دفتر بندری.

- دستیابی به امکانات زیربنائی بندر: از جمله ۲۳۰ هزار مترمربع انبار، ترمینال خروجی، کامیونها و تریلی‌های حمل کانتینر، مرکز خدمات حمل و نقل بین‌المللی (Z.F.I.E).

انبارهای آزاد در ابتدا برای نگاهداری کالا ایجاد شدند و اداره درست و خوب آنها بستگی به ظرفیت انبارها و امکان جابجاکردن کالا داشت. اما در حال حاضر بیشتر به صورت یک سرپل تلقی می‌شوند که بازرگانان و شرکت‌های خارجی می‌کوشند تولیداتشان را از این راه به بازار فروش برسانند. بنابراین ملاحظه می‌شود انبارهای آزاد در این بندر آزاد در جتی هدایت شده‌اند که بتوانند امکانات لازم برای تبدیل و تغییر کالا را داشته باشند و هدفهائی همانند یا مشابه "منطقه آزاد شرکتها" را دنبال کنند.

منطقه پردازش صادرات

اندیشه ایجاد "منطقه پردازش صادرات" یا "منطقه آزاد تجاری" - صنعتی از سال ۱۹۵۸ در ایرلند و دقیقاً در "شانون" (SHANNON) که روستای کوچکی در ساحل غربی جزیره بود به وجود آمد. زیرا می‌خواستند ۳۰۰ محل کاری را که در فرودگاه حذف شده بود از طریق واگذاری محل فرودگاه به سرمایه‌گذاران صنعتی خارجی دوباره ایجاد کنند. به همین جهت برای آن منطقه مقرراتی ویژه نوشتند. این بخش صنعتی که از حقوق و عوارض گمرکی و پرداخت مالیات معاف شده بود، موفقیت بی‌سابقه‌ای به دست آورد. شرکت‌های گوناگون که بیشتر آنها آمریکائی بودند گروه، گروه در آنجا مستقر شدند. این شرکت‌ها از سال ۱۹۷۵ به بعد ۲۳۰۰۰ شغل تازه در منطقه ایجاد کردند. کشورهای صنعتی در ابتدا ایجاد چنین منطقه‌هایی را نمی‌پذیرفتند ولی کشورهای در حال رشد آماده ایجاد آن بودند. پس از آن که کشورهای در حال رشد در سیاست جایگزینی واردات به وسیله صنعتی کردن کشور که طی سالهای ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۵ دنبال می‌شد یا شکست روبه‌رو شدند در سالهای پس از ۱۹۶۵ کوشیدند سیاست تولیدیشان را به سوی صادرات متوجه سازند.

"منطقه‌های پردازش صادرات" امکاناتی را فراهم می‌آورند که کلیه عوامل تولید یک کشور را همزمان به سازندگی وادار می‌شود و با کمک به تراز پرداختهای خارجی، کارائی و کاردانی را نیز افزایش می‌دهد. در تئوری توسعه اقتصادی ایجاد منطقه‌های پردازش صادرات می‌تواند به‌عنوان خیراقتصادی تلقی شود (Take Off) که در یک برنامه توسعه فوق‌العاده ضروریست.

از آن زمان به بعد این نوع منطقه‌های آزاد، یکی پس از دیگری ایجاد شد و تا سال ۱۹۷۱ یازده منطقه آزاد ایجاد شد. در فاصله سالهای ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۵ تعداد این منطقه‌ها به بیست و سه منطقه افزایش یافت. در فاصله سالهای ۱۹۷۶ تا ۱۹۷۸ بیست و یک منطقه دیگر ایجاد شد. از سال ۱۹۸۰ تا کنون در سراسر جهان نزدیک به بیش از ۵۰۰ منطقه آزاد در آمریکای شمالی، کارائیب، آمریکای لاتین، آفریقا، اروپا، آسیا و اقیانوسیه ایجاد شده است. بهترین نمونه‌های "منطقه‌های پردازش صادرات" که توانسته‌اند با کوشش ملی در راه صادرات پیروز شوند، کالا در ممالک آسیای جنوب شرقی، در کره جنوبی، تایوان، سنگاپور و هنگ‌کنگ ایجاد شده‌اند.

پایه و اساس یک "منطقه پردازش صادرات" عبارتست از در نظر گرفتن یک منطقه محدود جغرافیائی که در داخل آن تمام آن چه مربوط به تولید کالا به منظور صادرات است، از آزادی واردات و معافیت حقوق و عوارض گمرکی و مالیاتی برخوردار باشد و از نظر امور مالی هم برتریهای ویژه‌ای در آن وجود داشته باشد. مانند:

- معافیت حقوق گمرکی برای صادرات

- معافیت از مالیات و عوارض محلی

- معافیت نسبی یا کامل، موقتی یا قطعی مالیات برمنافع شرکت‌ها و درآمدهای کارکنان خارجی

- معافیت از کنترل مبادله ارز

- تأمین اعتبار با نرخهای ترجیحی و...

افزون‌براین منطقه بایستی از بهترین زیربنا و امکانات کار برخوردار باشد و از نظر شرایط و مقررات کار نیز کاملاً آزاد باشد.

البته تعریف فوق شامل کلیه موارد ممکن در منطقه‌های آزاد نمی‌شود. مثلاً در برخی از منطقه‌های آزاد نظیر برزیل، کلمبی، مصر و سنگال اصل ممنوعیت مصرف کالای تولیدی در درون کشور مورد توجه قرار نمی‌گیرد. در کشورهای آسیائی این‌گونه مصارف سهمیه‌بندی شده و تابع مقررات ویژه است. با اینکه اصولاً اصل موفقیت جغرافیائی محدود و مورد توجه نیست. در مکزیک تشکیلاتی که "ماکی لادور" (Maquiadora) نام دارد وبه شرکتهای دست دوم این امتیاز را می‌دهد که در آنها کارخانه از برتریهای مالی و مالیاتی برخوردار باشند.

موفقیت منطقه‌های پردازش صادرات در جلب سرمایه‌های خارجی با میزان برتری‌ها، زمینه‌های خوب کار، دستمزدهای پائین نیروی کار و... ارتباط مستقیم دارد. از میان برتری‌ها و زمینه‌های یادشده، برتری‌های مالی و مالیاتی به نسبت پائین بودن دستمزد و دست‌وپاگیر نبودن

قوانین کار در درجه دوم اهمیت قرار دارند.

منطقه آزاد شرکت‌ها (Enterprise zones)

منطقه آزاد یا منطقه کار و پیشه در مقایسه با منطقه‌های پردازش صادرات از این تفاوت برخوردارند که هدف اصلی آنها ایجاد کار است. این شرکت‌ها با توجه به مجموعه سیاست اشتغال که در کشورهای غربی وجود دارد. برای تکمیل کار خود در مناطقی ویژه مستقر می‌شوند. این که کدام شرکت در کدام کشور فعالیت کند بستگی دارد به کشور میزبان. در انگلستان و آمریکا این شرکت‌ها در منطقه شرکت‌ها و یا منطقه مقررات ویژه مستقر می‌شوند درحالی که محل فعالیت آنان در بلژیک بخش کار آزاد، در فرانسه نیز در منطقه شرکت‌ها مستقر و متمرکز است. به نظر می‌رسد نام‌های گوناگونی که به محل کار این شرکت‌ها داده می‌شود این فکر را ایجاد می‌کند که منطقه‌های شرکت‌ها دارای چندین نوع است، درحالی که تنها با یک اصل واحد روبه‌رو هستیم ولی در هر کشوری به نام ویژه‌ای نام‌گذاری شده است.

منطقه آزاد شرکت‌ها در داخل هر کشوری که باشد، یک بخش جغرافیایی ویژه است که در درون آن کلیه فعالیت‌های شرکت‌ها از برتری‌های گوناگون مالیاتی بهره می‌گیرند و مقررات مالی و اداری حاکم بر آنان دست و پاگیر نیست. به ویژه این که از کمک‌های مالی ویژه نیز برخوردار می‌شوند.

معمولاً نظریه ایجاد منطقه آزاد شرکت‌ها در بخش‌های عقب مانده شهرها را به منظور راه‌اندازی فعالیت‌های اقتصادی به پیروفسور پیتروال (Peter Hall) استاد دانشگاه ری‌دینگ انگلستان نسبت می‌دهند. پذیرش ایجاد این منطقه‌ها در انگلستان براساس قانونی انجام پذیرفت که در نوامبر ۱۹۸۰ با هدف عمران منطقه تصویب شد و ایجاد منطقه‌های آزاد شرکت‌ها را مجاز شمرد.

برتری‌های مالیاتی که این شرکت‌ها را دربر می‌گیرند عبارتند از معافیت ده ساله سرزمین آماده ساختمان و نیز مالیات‌های گوناگون محلی نظیر مالیات مشاغل، مالیات بر املاک صنعتی و بازرگانی و همچنین مالیات بر سرمایه‌گذاریهای ساختمانی. علاوه بر این باید از ایجاد تسهیلات و آسان‌سازی مقررات گوناگون به ویژه شهرسازی نیز نام برد. در سال ۱۹۸۱ و سپس طی سالهای ۱۹۸۲ و ۱۹۸۴ دو موج ایجاد و استقرار شرکت به وجود آمد و جمعا در ۲۷ منطقه ۲۰۱۸ شرکت آغاز به کار کردند و

بدین سان ۴۸۱۰۰ شغل جدید ایجاد شد.

در ایالات متحده آمریکا براساس همین اندیشه فعالیت‌های مشابهی انجام پذیرفت. ابتدا یک اقتصاددان موضوع را مطرح کرد و سپس یک سیاستمدار کار را به مرحله اجرا در آورد. باید یادآور شد که هرچند این برنامه‌ها به وسیله ایالت‌ها تصویب می‌شد ولی گه‌گاه مخالفت حکومت فدرال را بر می‌انگیخت. در آوریل ۱۹۸۵ بیست و پنج ایالت یک قانون به نام قانون مناطق شرکت‌ها را تصویب کردند و در ۱۲۵۰ محل منطقه مقررات ویژه ایجاد کردند. البته برتری‌های مالیاتی و سبک کردن بار مقررات با توجه به منطقه‌های موردنظر گوناگون و متفاوت از یکدیگر می‌باشد. این برتری‌ها با برخی اقدامات تشویقی نظیر قبول هزینه تشکیل دوره‌های کارآموزی برای کارگران و وجود تاسیسات مدرن زیربنایی و اعطای وام تکمیل می‌شوند. برعکس برای این که منطقه‌ای برای بهره‌مندی از این شرایط ویژه انتخاب شود باید شرایط محدود و ویژه‌ای داشته باشد. این شرایط بیشتر در سطح نسبتاً بالای بیگاری خلاصه می‌شوند. در ایالات متحده حدود ۷۵ درصد منطقه شرکت‌ها در چهار ایالت، به این صورت ایجاد شده‌اند. در لوئیزیانا ۶۲۰ منطقه، در آلاسکا ۲۲۰ منطقه در فلوریدا ۱۳۶ منطقه، در کانزاس ۷۵ منطقه و... (در اکتبر ۱۹۸۶ تعداد مناطق شرکت‌ها در ایالات متحده ۱۴۲۰ منطقه بوده است).

در شهر برن هم منطقه‌ای با همین ویژگیها وجود دارد که در آن کاهش مالیات بر فروش و برقراری یک نرخ ترجیحی بر مالیات شرکت‌ها برقرار شده است.

از سال ۱۹۸۳ در بلژیک ده منطقه از نوع مناطق شرکت‌ها با عنوان مناطق اشتغال به کار آزاد ایجاد شده است. در فرانسه در قطب‌های تولیدی استان لورن تسهیلات یادشده به میزان بسیار کمی ایجاد شده است. اما همه‌ی این منطقه‌ها منتظر ماندند تا براساس مصوبه ۱۸ اکتبر ۱۹۸۶ اجازه تشکیل سه منطقه را برای فعالیت شرکت‌ها در نزدیکی کارگاه کشتی‌سازی سین (Seyne)، سیوتا (Ciotat)، دانکرک (Danquerke) صادر شد. هرکدام از این منطقه‌ها بیش از ۳۰۰ هکتار مساحت ندارند. هدف این منطقه‌ها آنست که بخشی از نیروی کار منطقه که پس از دگرگونیهای بسیار بیکار شده‌اند دوباره به کار گرفته شوند.

شرکت‌هایی که در این منطقه‌ها مستقر شوند، غیر از کمک‌هایی که به عنوان‌های گوناگون دریافت خواهند داشت به مدت ده سال از معافیت کامل مالیات بر شرکت‌ها و نیز از تسهیلات اداری ویژه برخوردار خواهند بود.

منطقه‌های شرکت‌ها که در واقع به خاطر امتیازات ناشی از وجود شرکت‌ها در این منطقه‌ها انتخاب شده‌اند بی‌شبهت به منطقه‌های آزاد نیستند. البته برخی به‌عنوان منطقه آزاد فعالیت شرکت‌ها نیز خوانده می‌شوند که با بهره‌مندی از اعتبارات دولتی ایجاد می‌شوند و در واقع نوع دیگری از سیاست دولت برای عمران یک منطقه است. تأثیر نیکوی آنان بستگی به قابلیت تشویق و انتخاب شرکت‌هایی دارد که در آنجا مستقر می‌شوند و رشد می‌کنند. بنابراین، این منطقه‌ها آماده جذب و پذیرش سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی جویای کار برای اجرای برنامه‌هایشان می‌باشند. در شهرهای ردون (Redon)، لونگوی (Longwy)، ژنه ویلیه (Gene villiers) و... نیز مناطق فعالیت آزاد شرکت‌ها ایجاد شده است. البته باید توجه داشت که همواره جریان مخالف این نظر نیز در فرانسه وجود داشته است. تجربه بریتانیا در جهت گرایش دارد که نشان دهد این منطقه‌ها مسائلی را هم مطرح می‌سازند که به سادگی قابل تشخیص است.

ایجاد منطقه‌های آزاد شرکت‌ها مستلزم صرف هزینه هنگفت است و هنوز روشن نیست که آیا کاهش اعتبارات دولتی جبران از دست دادن درآمد مالیاتی را می‌کند یا نه؟ - مناطق فعالیت شرکت‌ها در زمینه رقابت بین شرکت‌ها نوعی عدم تعادل ایجاد می‌کند. در واقع شرکت‌هایی که در نزدیکی این مناطق فعالیت مشابه دارند دچار مسئله می‌شوند.

- اعلام ایجاد این‌گونه مناطق برای شرکت‌های فعال در اطراف آن منطقه اثراتی برجای می‌گذارد که موجب عدم تعادل اقتصادی می‌شود. این خبر موجب می‌شود که شرکت‌های فعال در اطراف آن منطقه به سوی این مرکز روی آورند و در نتیجه با روی‌آوری شرکت‌ها به این منطقه، منطقه‌های دیگر خالی خواهد شد.

البته موارد سه‌گانه‌ای که فوقاً به آنها اشاره شد به هیچ‌وجه به این دلیل نیست که بخوانیم روش جدید سیاست عمرانی رشد یک منطقه را محکوم کنیم. بلکه منظور آنست که در مورد ایجاد این‌گونه منطقه‌ها و به‌طور کلی منطقه‌های آزاد بایستی همواره بررسی همه‌جانبه‌ای انجام داد و براساس آن اقدام کرد. شاید به همین دلیل باشد که هنوز در فرانسه و انگلستان و یا آلمان و دیگر ممالک پیشرفته ایجاد منطقه آزاد تابع قوانین و مقررات بسیار دقیق است.

پردیس‌های مالی - بانکی

پردیس‌های مالی - بانکی از جمله منطقه‌های آزاد

محسوبند که تاریخی بس کهن دارند. این منطقه‌ها معالک کوچک یا دولت شهرهایی هستند مانند: موناکو، لیشتن اشتاین، آندور، مالت، جبل الطارق و جزیره مان و... در اروپا. اما در حوزه دریای کارائیب به مراتب بیش از این مناطق یعنی پردیس‌های مالی - بانکی وجود دارد مانند: آنتیل هلند، آنتیل فرانسه، کوستاریکا، باهاما، و... که کلاً مراکز جهانگردی می‌باشند و سرمایه صاحب سرمایه علاوه بر برخورداری از معافیت‌های مالیاتی از تسهیلات ویژه‌های برخوردار است. اما از آنجا که این منطقه‌ها در خانواده‌های سه گانه فوق نمی‌گنجد لذا از گفتگو در باره آنها که نوعی از سرزمین‌های آزادند در می‌گذریم.

اطلاعیه

توزیع نشریات و بروشورهای شما از طریق نشریات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

به منظور ارائه خدمات جدید به جامعه صنعتی، بازرگانی و اقتصادی کشور از طریق نشریات اتاق ایران شامل «نامه اتاق بازرگانی» (ماهنامه فارسی)، «فصلنامه ایران کامرس Iran Commerce» (نشریه سه ماهه به زبان انگلیسی) که در سطح کشور و در محافل اقتصادی و بازرگانی سراسر جهان توزیع می‌شوند، روابط عمومی آمادگی خود را برای توزیع بروشورهای تبلیغاتی مربوط به معرفی فرآورده‌های شما را همراه با نشریات مذکور اعلام می‌دارد. به این ترتیب بروشورها و نشریات تبلیغاتی شما به صورت جهانی و فراگیر همراه با نشریاتی که در سراسر جهان خواننده دارد، توزیع می‌شود.

به منظور مساعدت به خوانندگان (اعم از اعضای اتاق و غیراعضاء هزینه توزیع به شکل مذکور معادل هزینه‌های آگهی در نشریات مورد بحث در نظر گرفته شده است.

بدیهی است خوانندگان گرامی توجه خواهند فرمود نشریات تبلیغاتی و بروشورهایی به این ترتیب توزیع خواهد شد که از نظر انتشاراتی منطبق با موازین آگهی‌هایی که مجله براساس قانون مطبوعات اجازه انتشار آنها را دارد، باشد.

برای کسب اطلاع بیشتر با تلفن شماره ۸۳۸۳۳۳ و فاکس شماره ۸۸۲۵۱۱۱ تماس حاصل فرمائید.

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

اطلاعیه

قابل توجه متقاضیان محترم کارت بازرگانی و کارت عضویت اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

با تشکر از استقبال بی‌سابقه شما برای دریافت کارت بازرگانی و کارت عضویت اتاق، اشعار میدارد که متأسفانه اخیراً مشاهده می‌شود تعدادی مؤسسه غیررسمی و افراد خاصی با انتشار آگهی در روزنامه‌های یومیه به خلاف خود را بعنوان کارگزار دریافت کارت بازرگانی و کارت عضویت اتاق معرفی مینمایند.

بنابراین بدینوسیله به اطلاع کلیه مسئولین محترم شرکتها و مؤسسات بازرگانی، صنعتی، معدنی، خدماتی کشور می‌رساند:

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران «خانه» عاملین محترم اقتصادی کشور است و حضور آنان و یا کارکنان رسمی تابعه در اتاق موجب مسرت خاطر مسئولین و کارکنان اتاق میباشد و از آنجا که واگذاری دریافت کارت بازرگانی و کارت عضویت اتاق بدین شکل به مؤسسات و اشخاص غیررسمی خلاف بوده و نیز برای متقاضیان محترم موجب انجام هزینه‌های زائد میشود. اتاق با ایجاد تسهیلات لازم آماده است صدور کارت بازرگانی و کارت عضویت اتاق را در اسرع وقت و بدون هرگونه مانعی طبق ضوابط سهل صادر نماید و از پذیرفتن نمایندگی‌های غیررسمی معذور میباشد.

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران